О. С. Власюк, Я. Б. Базилюк, С. В. Давиденко, Д. Ю. Венцковський

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Розглянуто проблеми співробітництва України з провідними міжнародними фінансовими організаціями з урахуванням актуальних зовнішніх викликів і загроз. Проаналізовано особливості стану вітчизняного сектору державних фінансів. Обґрунтовано перспективні напрями співробітництва України з МФО.

The problems of Ukraine's cooperation with leading international financial institutions considering current external challenges and threats are investigated. The features of the status of the national public finance sector and promising cooperation areas between Ukraine and IFIs are explored.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації, співробітництво з МФО в державному секторі, портфель проектів МФО, позики МФО.

Активізація та результативність економічних реформ в Україні залежать головним чином від належного фінансування пріоритетних напрямів соціального й економічного розвитку держави. В умовах обмеженості бюджетних коштів важлива роль у виконанні цього завдання відводиться мобілізації ресурсів міжнародних фінансових організацій (МФО) та донорів міжнародної технічної допомоги. Саме це засвідчує Програма економічних реформ Президента України на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава". У ній, зокрема, передбачена необхідність розв'язання основних проблем співробітництва з МФО, до яких належать забезпечення його системності, а також підвищення ефективності залучення й використання міжнародних фінансових ресурсів і зовнішньої допомоги.

Одним зі стратегічних завдань у цьому контексті є вдосконалення інструментів, видів та форм залучення зовнішніх ресурсів, і насамперед упровадження нових механізмів поєднання кредитних ресурсів МФО й грантових ресурсів донорів та розширення участі вітчизняних виробників і постачальників у реалізації спільних із міжнародними фінансовими організаціями проектів. Ключовим критерієм і орієнтиром доцільності такого співробітництва є результативність використання кредитних ресурсів цих організацій.

Співпраця України з МФО в рамках реалізації проектів у державному секторі значною мірою підпорядковується перебігу зовнішніх процесів. Зокрема, узагальнення прогнозів провідних міжнародних організацій щодо фінансового й економічного розвитку країн ЄС загалом і єврозони зокрема на 2013 р. та середньострокову перспективу засвідчує збереження істотних ризиків для фінансової стабільності. У першу чергу, це:

© Власюк О. С., Базилюк Я. Б., Давиденко С. В., Венцковський Д. Ю., 2013

• Уповільнення темпів економічного зростання країн периферії єврозони, зумовлене помірними можливостями нарощення конкурентоспроможності й експорту на тлі зниженого внутрішнього попиту. Загалом у 2013 р. очікується збереження вразливості економічного середовища відповідних країн, яке зумовить невисокі темпи зростання порівняно з іншими регіонами. Згідно з прогнозом МВФ, зростання світового валового продукту в 2013 та 2014 рр. очікується на рівні 2,9 і 3,6 % відповідно (рис. 1). При цьому країни єврозони поки що використовують свій потенціал не повною мірою та повільно відновлюють втрачені під час кризи робочі місця. Для цих країн у 2013 р. прогнозується зменшення ВВП на 0,4 %, а в 2014 р. — його зростання на 1,0 %.

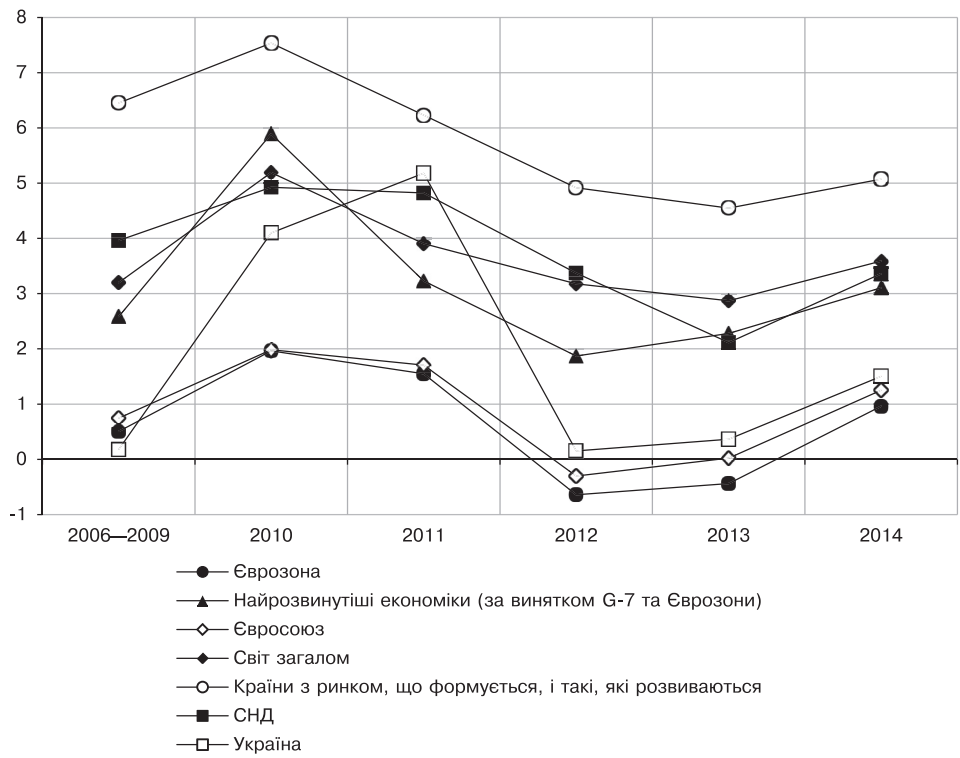

Примітка. Дані для 2013—2014 рр. — прогнозні.

Джерело: World Economic Outlook Database / IMF. — October 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/02/weodata/index.aspx.

Рис. 1. **Середньорічні темпи зростання ВВП країн світу та України у 2006—2014 рр., %**

При цьому в 2013 р. у країнах із різним рівнем доходів спостерігалося синхронне уповільнення економічного зростання, унаслідок чого нестійке економічне відновлення для багатьох країн, зокрема України, означатиме

повільніші темпи зменшення бідності, скорочення інвестицій у освіту, охорону здоров'я тощо. Крім того, ослаблення зростання в країнах Європи зумовлюватиме низхідні тренди через збільшення безробіття, зменшення частки позикових коштів корпоративного сектору й домашніх господарств, нестабільність банківської системи, підвищення суверенних ризиків. Для України, прогнози економічного відновлення котрої є також досить помірними, важливо завчасно врахувати тенденції європейської економіки та зосередити увагу на внутрішніх резервах зростання — насамперед внутрішньому ринку й національному виробництві, для розбудови яких варто завчасно передбачити фінансові механізми їх стимулювання.

- Підвищення боргового навантаження в країнах ЄС і єврозони на тлі скорочення бюджетного дефіциту. Подолання негативних наслідків на початку кризи призвело до істотного зростання бюджетного дефіциту в переважній більшості країн єврозони: у 2009 р. їх сукупний бюджетний дефіцит становив −6,4 % ВВП порівняно з −2,1 % ВВП у 2008 р. Утім, завдяки системним заходам із бюджетної консолідації вже у 2012 р. сукупний бюджетний дефіцит європейських економік становив −3,7 % ВВП із прогнозом на 2013 р. −3,1 % ВВП (рис. 2).

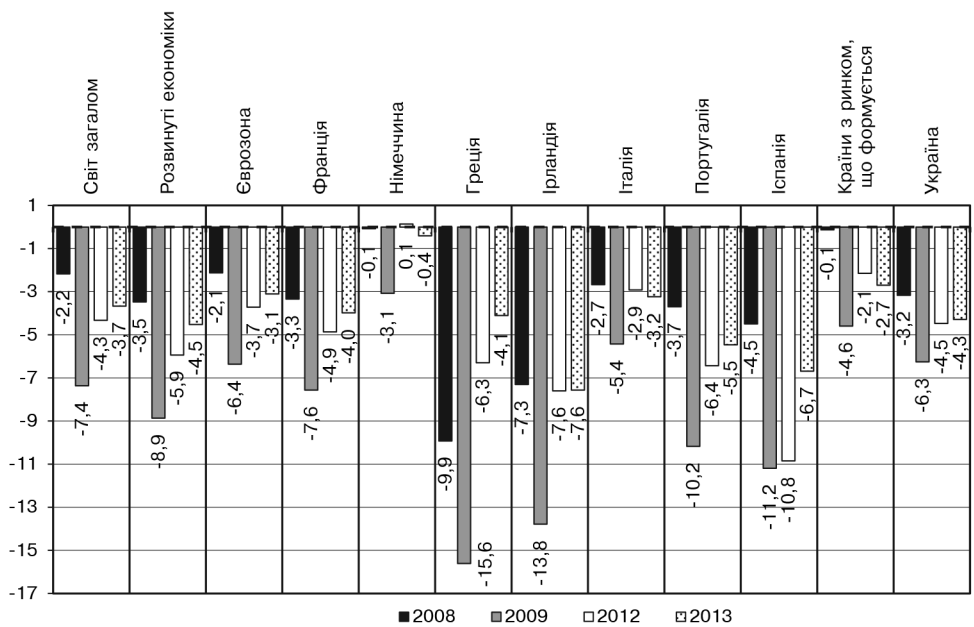

Примітка. Дані за 2012 і 2013 рр. — оціночні станом на жовтень 2013 р.
Джерело: Fiscal Monitor. Database. — October 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2013/02/fmindex.htm.

Рис. 2. **Дефіцит бюджету в окремих країнах і світі загалом у 2008—2013 рр., % ВВП**

Разом із тим бюджетна консолідація, в умовах повільного економічного зростання європейських країн, спричинила нагромадження значних обсягів державного боргу (рис. 3). Так, якщо у 2008 р. суверенні борги країн єврозони становили 70,3 % ВВП, то в 2009 р. їхня частка збільшилася на 9,8 в. п., до 80,1 % ВВП, сягнувши у 2012 р. 93,0 % ВВП із прогнозом 95,7 % ВВП у 2013 р. Темпи нагромадження суверенних боргів країн єврозони, а також пов'язане з цим зростання потреби в залученні фінансування є вагомим чинником посилення нестабільності для ЄС загалом.

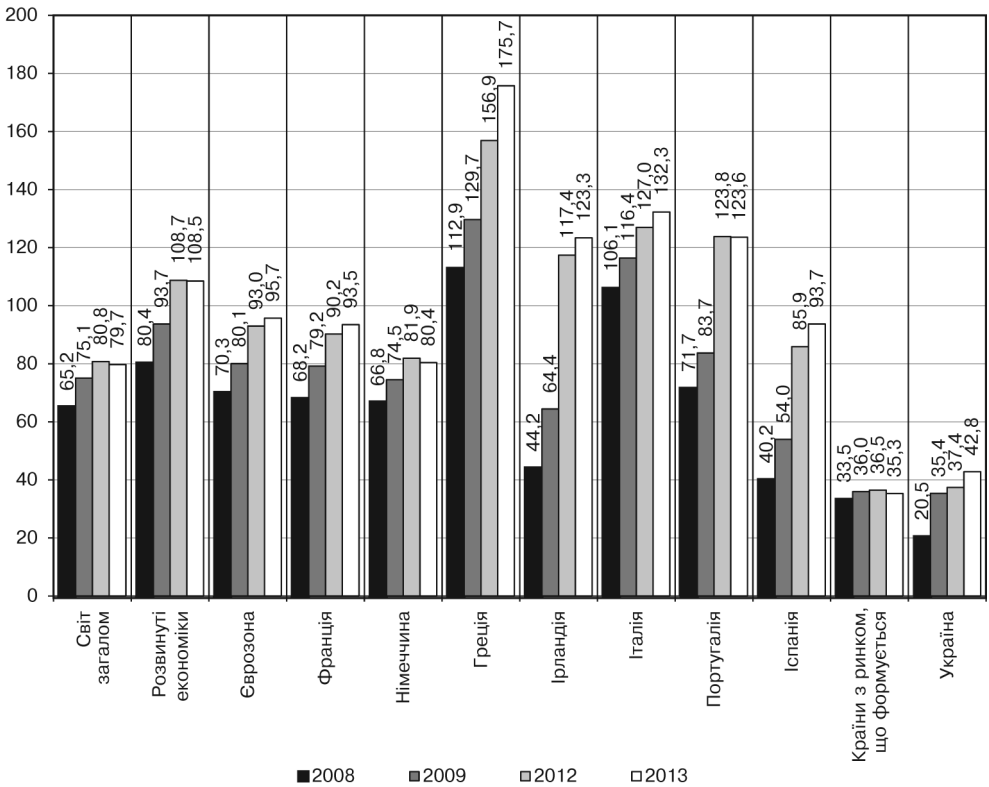

Примітка. Дані за 2012 і 2013 рр. — оціночні станом на жовтень 2013 р.
Джерело: Fiscal Monitor. Database. — October 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2013/02/fmindex.htm.

Рис. 3. **Валовий державний борг у окремих країнах і світі загалом у 2008—2013 рр., % ВВП**

З огляду на залежність вітчизняної економіки від зовнішнього середовища та певне уповільнення її динаміки у 2013 р., важливо врахувати зовнішні ризики співробітництва з МФО, серед яких: збереження проблеми боргового навантаження в державному секторі країн єврозони; обмеження зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків

капіталу внаслідок концентрації зусиль МВФ на розв'язанні боргових проблем окремих країн єврозони; згортання європейськими компаніями інвестиційних планів в Україні або перенесення термінів їх реалізації на майбутні періоди. Унаслідок уповільнення економічної динаміки, що створює додаткове навантаження на бюджет, розширення зовнішнього фінансування разом із залученням нових джерел інвестування значущих соціально-економічних проектів сприяє диверсифікації ризиків нестабільного середовища та економічному розвитку.

Істотну частку зовнішніх державних запозичень України становлять ресурси МФО. Так, на 31 липня 2013 р., у структурі зовнішнього державного та гарантованого державою боргу, заборгованість за позиками від МФО дорівнювала 12382,8 млн дол. США, або 33,6 % зовнішнього боргу (на 31 грудня 2010 р. — 39,0 %). Найбільше зовнішніх запозичень станом на 31 липня 2013 р. припадає на МВФ, а саме 21,6 % зовнішнього боргу України.

У 2013 р. обсяг залучених нашою країною ресурсів МФО сягне 6,127 млрд грн, 50,7 % (3,1 млрд грн) із яких припаде на Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) забезпечить надходження кредитних ресурсів у 2013 р. на 1,6 млрд грн, або 26,5 % загальних надходжень від МФО, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) — на 1,3 млрд грн, або 21,8 %, та Кредитна установа для відбудови — на 0,063 млрд грн, або 1,0 %.

Слід зазначити, що ЄБРР відіграє важливу роль у модернізації національної економіки, обумовлену проектами у сфері енергетики, транспортної інфраструктури тощо. Аналіз стану реалізації проектів ЄБРР у державному секторі України в контексті гарантування фінансової безпеки дає змогу виявити низку важливих тенденцій, а саме:

— збереження концентрації реалізації проектів ЄБРР у ключових інфраструктурних сферах державного сектору України. Попри значну зацікавленість ЄБРР у диверсифікації портфеля проектів за сферами в державному секторі України, кредитування дотепер обмежується п'ятьма інфраструктурними сферами (рис. 4). На початок 2013 р. майже 97 % схваленого обсягу кредитного фінансування проектів ЄБРР у державному секторі припадає на транспортну (50 %), енергетичну (39 %) і фінансову (8 %) сфери. Відповідно на ці сфери використано близько 95 % обсягу кредитних ресурсів ЄБРР у державному секторі. При цьому з використаних кредитних ресурсів станом на 1 січня 2013 р. у транспортній сфері освоєно 58 % (1469,0 млн дол. США), в енергетичній — 22 %, у фінансовій — 14 %;

— домінування євро у визначенні валюти кредитування в рамках проектів ЄБРР. Сукупний обсяг позик, схвалених для реалізації проектів у державному секторі України протягом 1993—2013 рр. становить 674,94 млн дол. США та 1487,35 млн євро (станом на 01.06.2013). Для порівняння: на початок

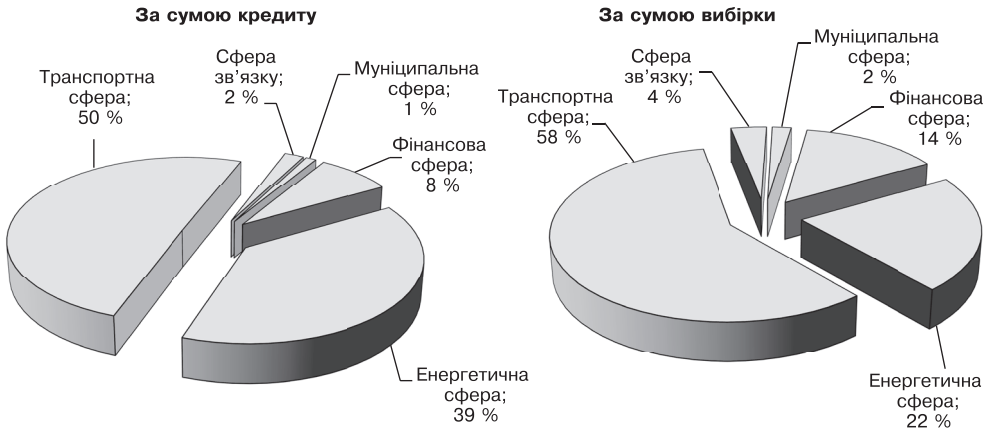

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 4. **Структура схвалених (зліва) і профінансованих (справа) позик ЄБРР у доларах США в державному секторі України станом на 01.01.2013**

II кв. 2012 р. сукупний обсяг схвалених проектів дорівнював 674,9 млн дол. США та 1287,0 млн євро. З 2012 р. за умови відсутності нових позик, номінованих у доларах США, портфель кредитів ЄБРР для державного сектору України, номінований у євро, збільшився кредитом у 200 млн євро (проект "Реабілітація гідроелектростанцій");

— збереження прийнятного рівня освоєння державним сектором України кредитних ресурсів у рамках проектів ЄБРР. На 1 червня 2013 р. загальний рівень освоєння схвалених у 1993—2013 рр. обсягів позик у доларах США в державному секторі України становив 89,9 %, а в євро — 43,5 %;

— збільшення концентрації кредитних ресурсів проектів ЄБРР в Україні у сферах енергетики й транспорту. Ключовим елементом Стратегії діяльності ЄБРР в Україні є зміщення пріоритетів діяльності від фінансової компоненти в напрямі інфраструктурних проектів та здійснення масштабних енергетичних інвестицій. Про це крім тексту самої Стратегії свідчить поточна структура проектів у державному секторі, які реалізуються або перебувають на стадії завершення погашення позик (рис. 5). Варто зауважити, що після освоєння позикових коштів ЄБРР у рамках проектів у сферах зв'язку, муніципальній і фінансовій цим банком не було схвалено жодної позики на подібні цілі. Новий проект "Реабілітація гідроелектростанцій" було схвалено в енергетичній сфері. Розпочаті проекти мають високий коефіцієнт освоєння коштів. Зокрема, для енергетичних проектів цей показник сягає 84,0 %, а для інфраструктурних — 80,7 %. Водночас рівень освоєння нових проектів у євро становить 19,6 % в енергетиці та 60,4 % у транспортній сфері;

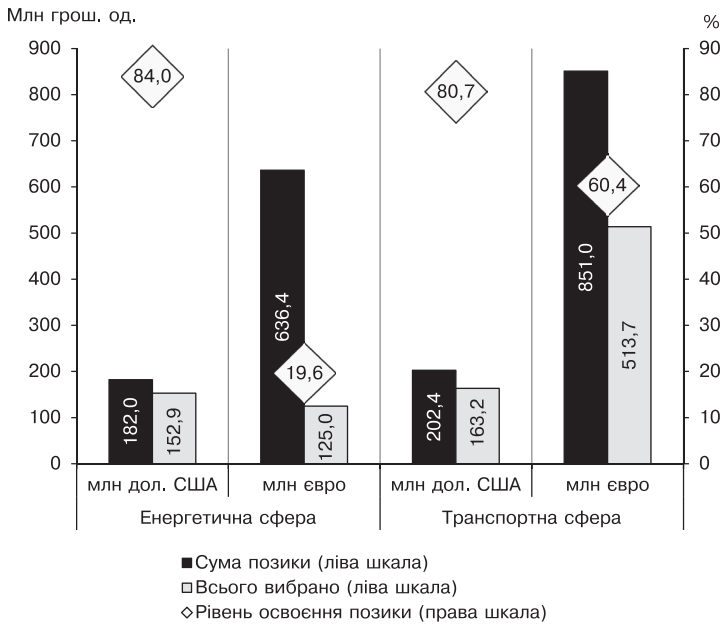

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 5. **Обсяги позик ЄБРР у державному секторі України та рівень їх освоєння в енергетичній і транспортній сферах у розрізі валют**

— зниження активності в запровадженні нових проектів ЄБРР у державному секторі України. Оцінка співробітництва України з ЄБРР у державному секторі в розрізі термінів дії окремих позик засвідчила зниження проектної активності. У 2012 р. на зміну проектам, за якими завершено вибірку та котрі перебувають на стадії погашення, схвалено один новий спільний проект України та ЄБРР (рис. 6). Щоправда, існує відмінність між датами підписання угод та початком вибірки в рамках цих проектів, тому фінансові потоки не відразу відображаються у фінансовій статистиці Міністерства фінансів України, що, у свою чергу, впливає на графічне відображення щільності проектної активності ЄБРР;

— переважання довго- й середньострокових проектів у кредитному портфелі ЄБРР для державного сектору України. Останніми роками ЄБРР лібералізував підходи до визначення термінів, необхідних для реалізації проектів, а отже й погашення позик. Середня тривалість проектів ЄБРР у державному секторі України, реалізацію яких завершено, становила 8,3 року, а для всіх наступних проектів — уже 11—14 років. Прогрес у розвитку співробітництва нашої держави з цим банком очевидний. Завдяки цьому національна

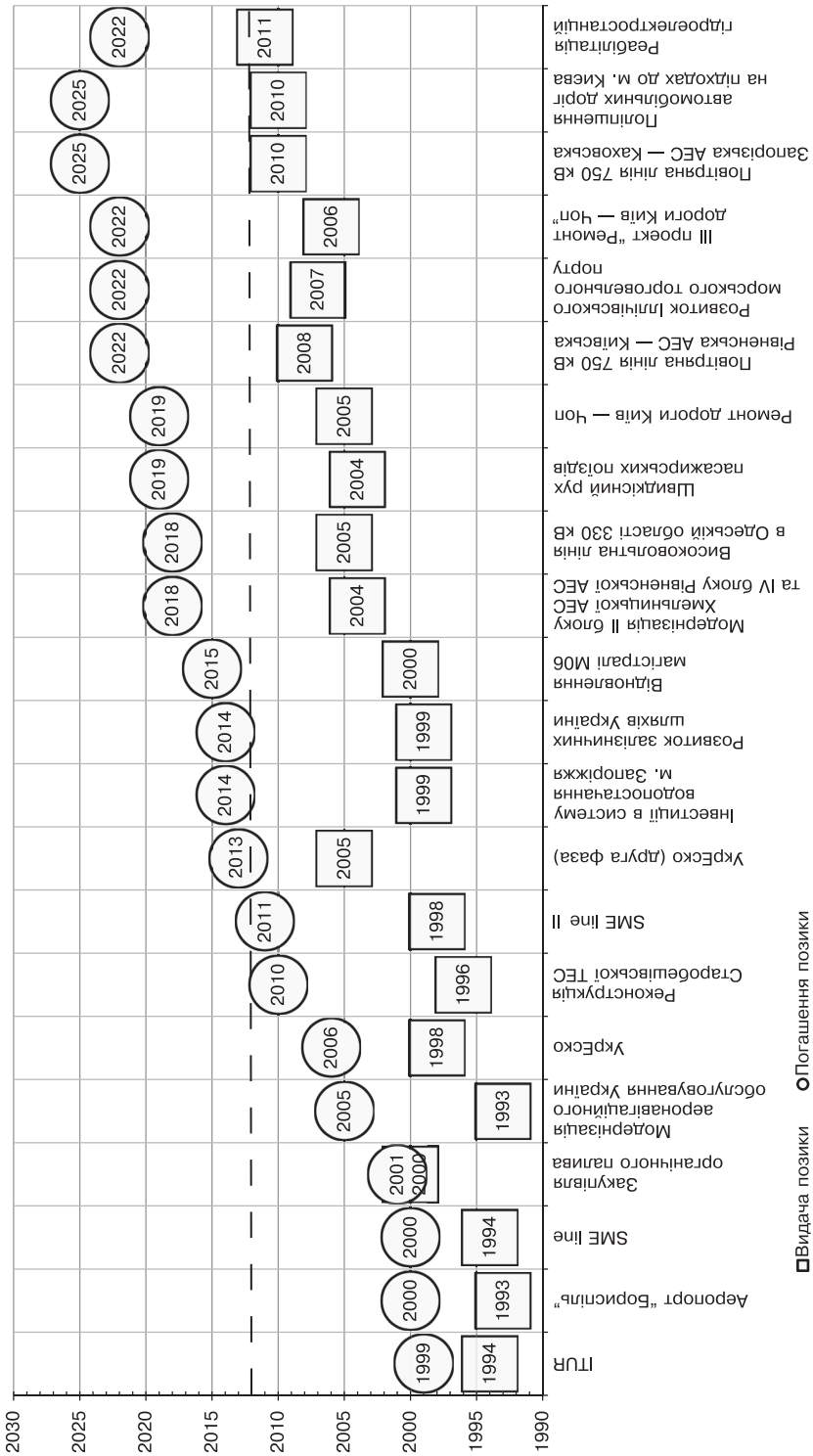

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 6. Динаміка реалізації проектів ЄБРР у державному секторі України в розрізі часових меж

економіка отримує потужний імпульс, компенсуючи дефіцит довгострокових ресурсів на внутрішньому ринку.

Співробітництво ЄБРР із Україною здійснюється на основі Стратегії діяльності ЄБРР в Україні на 2011—2014 роки. Протягом періоду реалізації цього документа банк не вносив істотних коректив у основні принципи й підходи щодо співробітництва, не змінював пріоритетні сфери та прогнозні обсяги фінансування для державного сектору. Відповідно до пріоритетів ЄБРР, найбільша увага приділяється приватному сектору, де відзначається інтенсивний розвиток нових напрямів співробітництва, розширення кредитного інструментарію та обсягів фінансування.

Співробітництво України з ЄБРР у державному секторі характеризується помірними темпами розвитку. Основні умови кредитування та керівні документи банку для кредитування держсектору на сьогодні залишаються незмінними. Зважаючи на те, що незабаром ЄБРР розпочне розробку нової стратегії партнерства з Україною на період із 2015 р., останній потрібно завчасно підготувати пропозиції щодо зміцнення співпраці, пріоритетних напрямів залучення кредитування, посилення інвестиційної складової проектів, які здійснюються з використанням ресурсів ЄБРР, а також підвищення ролі національних виробників у їх реалізації.

МБРР є стратегічним партнером України в розбудові сучасної ринкової економіки, проведенні необхідних структурних реформ та модернізації державних фінансів. Специфіка співробітництва України з цим банком полягає в домінуванні механізму аналітично-дорадчої підтримки реформ, що обумовлений цільовим характером надання позик. Якщо ЄБРР фінансує окремі, точкові проекти в межах установлених сфер, то МБРР — здебільшого пріоритетну галузь.

Співробітництво України з МБРР характеризується низкою тенденцій, на основі яких можна оцінити його результативність, а саме:

1) збільшення обсягів кредитування у 2011—2013 рр. Так, за 2012 р. на реалізацію проектів у державному секторі України МБРР було надано позик на суму 300,1 млн дол. США, а за п'ять місяців 2013 р. — 116,9 млн дол. (рис. 7). Станом на 1 червня 2013 р. обсяг схвалених МБРР позик сягнув 6732 млн дол. США. При цьому слід зазначити, що з 2010 р. третій рік поспіль спостерігається збільшення фінансування з боку МБРР. Водночас обсяги фінансування в ці роки є значно нижчими, ніж у попередні;

2) посилення тенденції 2011—2012 рр. щодо зростання ролі інвестиційних позик у проектному портфелі МБРР у державному секторі України. Останніми роками окреслилася тенденція нарощення частки інвестиційних проектів у кредитному портфелі МБРР. Так, станом на 1 червня 2013 р. вона сягла 35 % (для порівняння: на кінець II кв. 2012 і 2011 рр. вона становила 30 та 26 % відповідно). Поступове зміщення пріоритетів співробітництва на користь інвестиційних позик стимулює розвиток вітчизняної економіки та

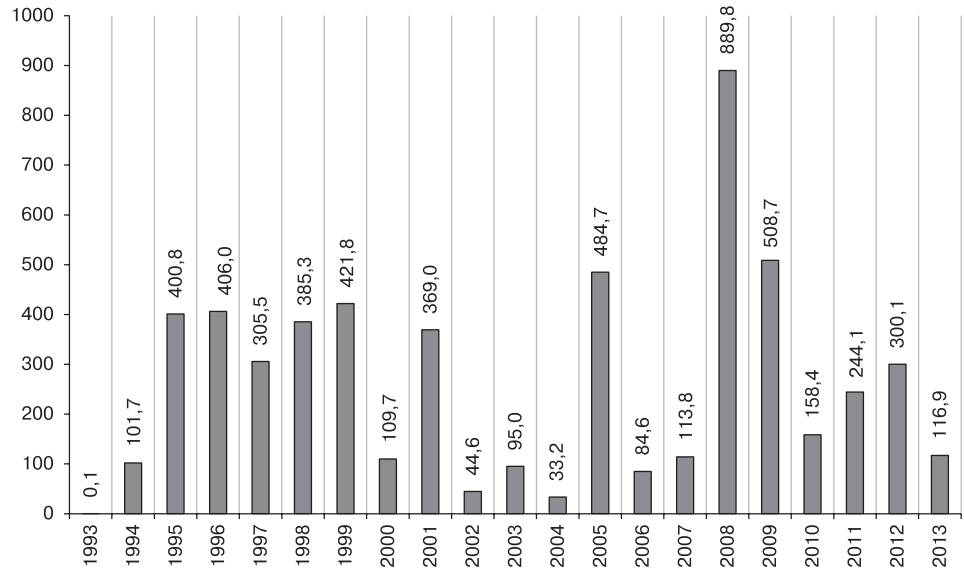

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 7. **Обсяги фінансування позик МБРР у 1993—2013 рр., млн дол. США**

відповідає національним інтересам. Фінансування МБРР інвестиційних проектів у державному секторі України дає змогу розв'язати важливі завдання: інфраструктурні (проекти з будівництва й ремонту автомобільних доріг, систем водопостачання, гідроелектростанцій тощо); розвитку експорту, які сприяють модернізації національної економіки; упровадження енергозберігаючих технологій та розвитку ринку електроенергії, що визначені пріоритетним напрямом такої співпраці на майбутнє;

3) поступове згортання кредитних програм для системних проектів МБРР. Цей вид цільових позик МБРР був актуальним і затребуваним у період основних інституційних трансформацій в Україні, протягом 1995—2001 рр., і поки що домінує — станом на червень 2013 р. частка таких проектів у загальному обсязі кредитних програм становить 58 %. Утім, окреслилася стійка тенденція її зниження. Подальші кредити під системні проекти в державному секторі України залучались лише у 2008 р. (на фінансування політики розвитку) та у 2009 р. (для післякризової реабілітації фінансового сектору). Натепер жодних нових позик на вказані цілі залучено не було. Детальну структуру системних позик для реалізації проектів у державній сфері наведено на рис. 8. Слід зазначити, що на початку співробітництва позики МБРР залучались під системні проекти в економіці (вугільна промисловість та сільське господарство), а останніми роками — тільки як стабілізаційні кредити для сектору державних фінансів;

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 8. **Структура системних позик МБРР у державному секторі України в 1993—2013 рр.**

4) зменшення кредитування інституційних проектів за кошти МБРР, пов'язане зі згортанням низки проектів розвитку через інтернет, розбудови приватного сектору, фонду муніципального розвитку та ін. Структуру схвалених інституційних позик наведено на рис. 9. Загалом перегляд узгоджених спільних проектів України та МБРР свідчить про наявність певних проблем, пов'язаних із визначенням пріоритетних сфер кредитування. У цьому контексті оновлення стратегії МБРР щодо діяльності в Україні є важливим чинником удосконалення співробітництва;

5) утримання значного резерву невикористаних позик. Натепер у сукупних обсягах кредитів МБРР згідно з графіками фінансування залишається понад 17 % невикористаних ресурсів (рис. 10), які нерівномірно розподіляються в розрізі цільового кредитування. Найбільший резерв невибраних кредитних ресурсів утримується у сфері інвестиційних проектів у зв'язку з узгодженням нових проектів. Так, на 1 червня 2013 р. майже половина (47 %) сум узгоджених інвестиційних позик перебувають на стадії реалізації проектів. Інституційні позики, поступово втрачаючи вагомість у сукупних проектах МБРР, зберігають невибраний резерв фінансування (станом на 1 червня 2013 р. — 13,8 %). При цьому системні проекти було профінансовано в повному обсязі. Зважаючи на тенденцію згортання таких проектів у структурі кредитного портфеля МБРР в Україні, перспективи їх поновлення в державному секторі України залишаються невизначеними.

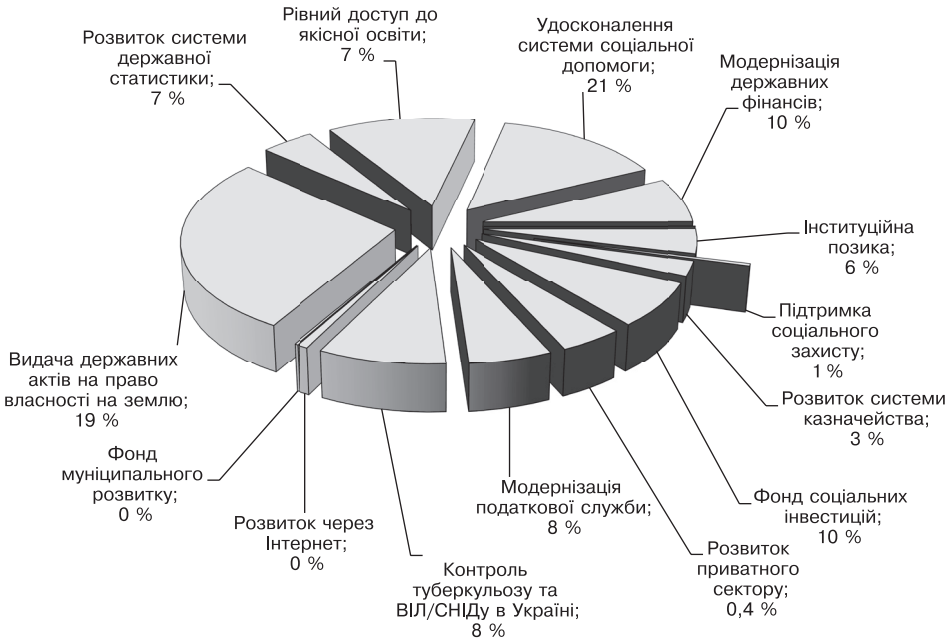

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 9. **Структура інституційних позик МБРР у державному секторі України в 1993—2013 рр.**

Сучасна політика МБРР щодо України зосереджена на модернізації операційної політики в галузі закупівель. Перегляд політики закупівель проводиться банком із 2012—2014 рр. у два етапи на основі розширених консультацій із зацікавленими сторонами. На першому етапі визначається глобальна концепція та ключові принципи нової операційної політики щодо закупівель, на другому, з початку 2013 р., — розробляються детальні рекомендації для керівництва банку щодо проведення закупівель і відбору консультантів, а також відповідної операційної політики та процедур діяльності МБРР.

Сьогодні розвиток співробітництва України з групою Світового банку відбувається на основі Стратегії партнерства МБРР з Україною на 2012—2016 рр. (*далі* — Стратегія), прийнятої банком у січні 2012 р. За майже півторарічний період її реалізації МБРР не переглядав умови співробітництва з Україною та не змінював його ключових пріоритетів. Основним кредитним інструментом МБРР в Україні залишається кредитування інвестиційних проектів. Позики на політику розвитку останніми роками не надавалися, а можливість запровадження в нашій державі нового кредитного інструменту — позик, орієнтованих на результат (P4R) поки що не розглядалася.

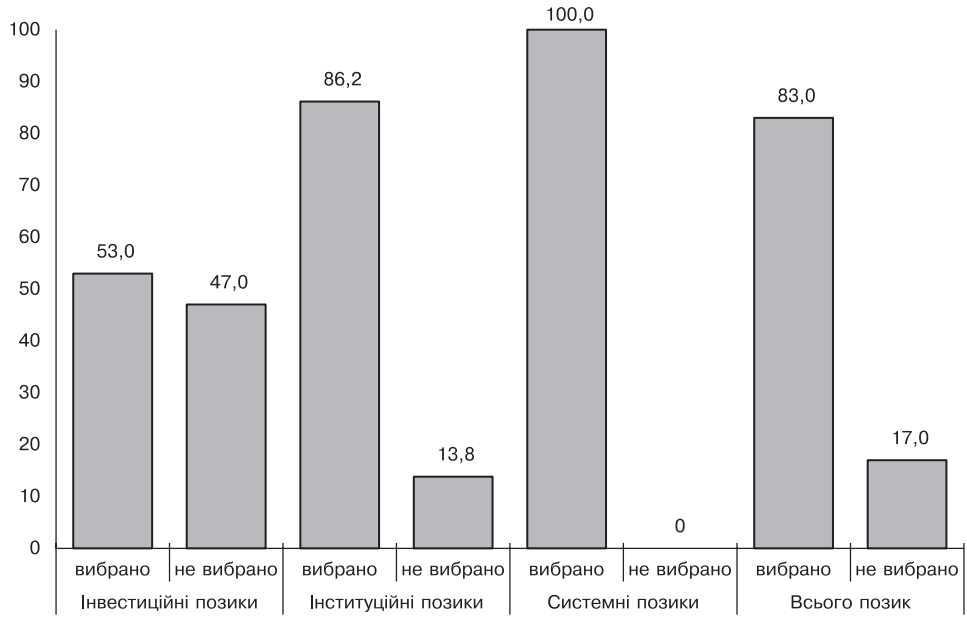

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc.

Рис. 10. **Рівень використання позик МБРР у державному секторі України в 1993—2013 рр., %**

Основним кредитним продуктом МБРР у рамках реалізації нових інвестиційних проектів залишаються позики з гнучкими умовами погашення, які поєднують найкращі характеристики попередніх кредитних продуктів — позик зі змінним спредом (ПЗС) і позик із фіксованим спредом (ПФС).

Узагалі банк проводить виважену кредитну політику щодо України, дотримується умов, принципів і обсягів фінансування, визначених у Стратегії, реалізуючи 1—2 нових інвестиційних проекти на рік. Серед останніх нових проектів, які втілюватимуться у 2013 фінансовому році, — Другий проект покращення автошляхів та безпеки руху на суму 450 млн дол. США та додаткове фінансування для Проекту розвитку системи державної статистики на суму 10 млн дол. США.

За оцінками фахівців МБРР, незважаючи на деякі затримки, реалізація останніх проектів виявилася загалом успішною. Було досягнуто основних запланованих результатів, а показник фінансування цих проектів був чи не найвищим за останні роки. За період від початку реалізації нової Стратегії можна помітити помірний прогрес у відносинах із банком, що сприяє зміцненню фінансової безпеки України: розпочато реалізацію нових інвестиційних проектів, успішно завершено втілення декількох попередніх проектів, активно надається

аналітично-дорадча допомога, проводяться консультації щодо вдосконалення співробітництва. Разом із тим МБРР відзначає певні затримки з підготовкою нових проектів у сфері кредитування програм на політику розвитку.

Активізація співробітництва України з ЄІБ спостерігається з 2006 р., з часу ратифікації Рамкової угоди. Протягом цього періоду Україна та ЄІБ проводять конструктивну спільну політику, реалізуючи низку проектів (рис. 11).

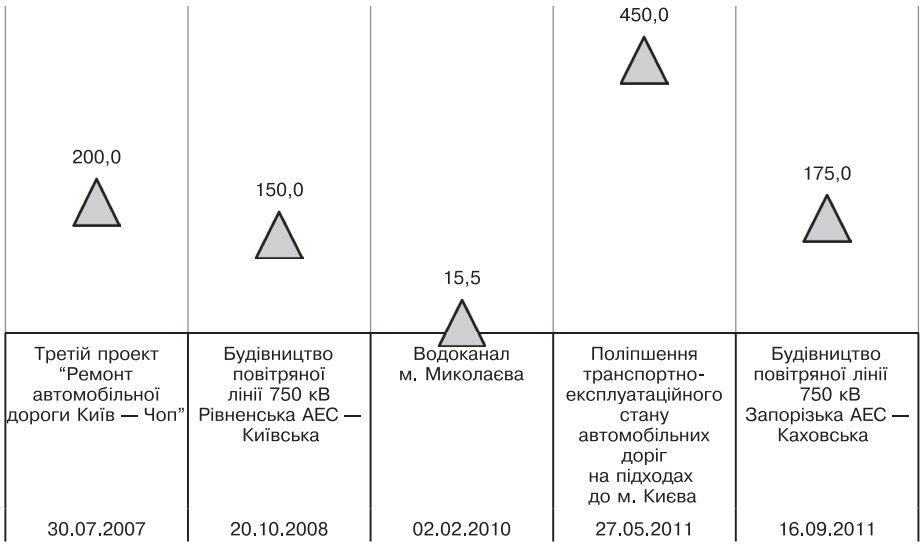

Джерело: Інформація про стан та перспективи співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями станом на березень 2013 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/199272/file/mfo2013.doc

Рис. 11. **Проекти ЄІБ у державному секторі України за датою укладення угод, млн євро**

Варто назвати такі особливості реалізації проектів ЄІБ у державному секторі України:

— спеціалізація кредитування проектів ЄІБ на транспортній і енергетичній сферах. Перше місце в співпраці України з ЄІБ посідають проекти в транспортній сфері: станом на 1 червня 2013 р. на реалізацію таких проектів було заплановано 650 млн євро (65,6 % сукупних позик ЄІБ). Одразу за транспортними йдуть енергетичні проекти: затверджені обсяги їх кредитування становлять 325 млн євро (32,8 %). І лише один проект був спрямований на розвиток систем водопостачання й водовідведення м. Миколаєва на суму 15,5 млн євро (1,6 %).

Водночас потенціал співробітництва може бути скерований на реалізацію проектів у сфері телекомунікацій, муніципальної інфраструктури, сільського господарства тощо;

— зміцнення фінансових коопераційних зв'язків між ЄІБ та іншими МФО. Спостерігається тенденція коопераційного об'єднання різних МФО

з метою спільного фінансування проектів у державному секторі України. Наприклад, високу результативність демонструє запропонована нам модель спільного кредитування з боку кредитного пулу ЄБРР та ЄІБ за принципом 50/50, а також застосування подібного розподілу фінансування проектів між МФО та Кабінетом Міністрів України. До речі, за цією схемою вже фінансується реконструкція вітчизняних автомобільних доріг;

— здійснення фактичного фінансування затверджених проектів ЄІБ у державному секторі України з 2012 р. Того року було розпочато фінансування проекту "Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС — Київська" на суму 25 млн євро. Протягом 2012—2013 рр. проведено часткове фінансування за проектом "Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва" на суму 125 млн євро (у 2012 р. — 79 млн євро, у 2013 р. — 26 млн євро). Частка використаних ресурсів ЄІБ за всіма проектами в державному секторі становить 35,3 %. Таким чином, станом на 1 червня 2013 р. для державного сектору зберігається потенціал кредитних ресурсів обсягом 640,5 млн євро.

Підсумовуючи, варто наголосити, що залучення фінансових ресурсів МФО відповідає пріоритетам Програми економічних реформ на 2010—2014 роки в частині залучення фінансування проектів, які мають велике соціально-економічне значення та відіграють важливу роль у модернізації економіки, що наближає національну господарську систему до європейських стандартів. Насамперед це стосується проектів підвищення енергоефективності та поліпшення транспортно-експлуатаційного стану доріг. Разом із тим потребують реалізації інвестиційні проекти, фінансування котрих сприятиме розбудові внутрішнього ринку, забезпеченню імпортозаміщення, а також розвиткові високотехнологічних перспективних секторів — пріоритетних напрямів, проголошених Державною програмою активізації розвитку економіки на 2013—2014 роки.

Урахування актуальних викликів і загроз, що формуються в країнах єврозони в процесі співробітництва з МФО, має відповідати послідовній мінімізації фінансових ризиків для України. Трансфер досвіду МФО в запровадженні й розробленні на цій основі моніторингу компенсаторних заходів реагування на випадок погіршення світової або європейської кон'юнктури є стратегічним елементом прогресивного реформування національної фінансової системи. У зв'язку з цим цільові орієнтири розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями мають визначатися:

по-перше, врахуванням зовнішніх ризиків і загроз. У цьому контексті доцільно створити механізм раннього попередження негативних наслідків системних ризиків і загроз для національних державних фінансів, котрі генеруються сферою міжнародних фінансів. Істотно поліпшити якість співробітництва з МФО, а також зміцнити європейські перспективи України допоможе

запровадження постійного моніторингу та оцінювання зовнішніх ризиків і загроз її фінансовій безпеці;

по-друге, упровадженням нових фінансових інструментів для реалізації проектів МФО в Україні. Розширення можливостей реалізації інвестиційного потенціалу таких організацій полягає в запровадженні в Україні механізму біржових та інфраструктурних облігацій, номінованих у національній валюті, як перспективного інструменту залучення капіталу до національної економіки. У цьому контексті доцільно передбачити інноваційні фінансові механізми, зокрема тимчасові та/або постійні з участю держави та МФО для забезпечення довгострокового фінансування пріоритетних проектів (насамперед у галузі машинобудування, модернізаційних проектів пріоритетних галузей промислового виробництва тощо) в умовах погіршення доступу до міжнародних фінансових ринків. Доцільно освоїти нові форми й розглянути можливості формування взаємовідносин із міжнародними інституціональними інвесторами, зокрема через формування стратегічних фінансових пулів МФО із залученням фондів суверенного добробуту для реалізації інвестиційних проектів в Україні.

У контексті зазначеного для розвитку співробітництва України з МФО необхідно:

— удосконалити критерії ініціювання та цільові орієнтири результативності проектів, які здійснюються з використанням ресурсів МФО в державному секторі України. Посилення інвестиційної складової проектів у цьому секторі, а також реалізація великих інфраструктурних проектів має стати важливим напрямом уточнення відповідних позицій;

— розширити кредитний інструментарій МФО для України у зв'язку з розвитком фінансових інструментів, номінованих у національній валюті. Механізм надання кредитних позик МФО під проекти в державному секторі в гривні сприятиме зниженню девальваційного навантаження, активізує залучення значних обсягів ресурсів у межах стратегічних проектів соціально-економічного значення;

— збільшити доступ вітчизняних виробників і постачальників до участі в тендерних закупівлях у контексті організації матеріального постачання та обслуговування в рамках проектів МФО в державному секторі України.

Для української держави актуалізується потреба в поглибленні співпраці із МФО з метою мінімізації несприятливого впливу зовнішнього середовища, а також підвищення стабільності й конкурентоспроможності національних фінансів. При цьому вона має істотний нереалізований потенціал співробітництва з європейськими фінансовими організаціями. Удосконалення фінансових механізмів залучення ресурсів МФО сприятиме забезпеченню національних реформ та європейського поступу України.